

НАТУРА 2000 И ЗЕЛЕНИЯ ПОЯС В ТРАНСГРАНИЧНИЯ РЕГИОН НА БЪЛГАРИЯ И ТУРЦИЯ

Изданието е по проект: „Подготовка и промотиране на процеси за развитие на Европейска екологична мрежа НАТУРА 2000 в планина Странджа“ CB005.1.12.135
www.natura-sakar.org

PROJECTS WITHOUT BORDERS

СДРУЖЕНИЕ
"Природен парк
Сакар"

www.ipacbc-bgtr.eu

The project is co-funded by European Union thought the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey 2014-2020 Programme

Текст: СНЦ „Зелени Балкани-Стара Загора“

Снимки: Фотоархив СНЦ „Зелени Балкани-Стара Загора“, Емил Енчев, Любомир Андреев, Христо Пешев

В ОБЕДИНЕНА ЕВРОПА

С разширяването на Обединена Европа и падането на нови и нови граници съвместните международни инициативи за опазването на природата и заобикалящата ни среда придобиват все по-голяма значимост. Обединението на различни народи, култури и икономики изисква също така и единен подход към опазването на природните ресурси, редките и защитени видове и техните местообитания. В Европейския съюз този подход е известен като обща европейска екологична мрежа НАТУРА 2000.

Инициативата получава името НАТУРА 2000, защото по време на нейното стартиране страните членки на ЕС си поставят амбициозната цел да създадат единна и функционираща мрежа от защитени природни обекти към 2000-та година.

КАКВО Е НАТУРА 2000

Концепцията за обща екологична мрежа се основава на два основни документа на Европейския парламент и на Съвета, които са задължителни за всички страни членки на Европейската общност. Това са следните две директиви: Директива за опазване на дивите птици и Директива за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна. Двата документа са придобили популярност с по-кратките си наименования като Директивата за птиците и Директивата за местообитанията. Двете Директиви предвиждат създаването на свързани помежду си защитени зони, които да функционират в единна мрежа под общи условия. За да се уеднакват общите критерии, са въведени общи списъци на видове и местообитания, които са целеви за опазването на Зоните, въведени с двете Директиви в различните страни членки.

Към 2018 година в Списъците за всички 28 страни членки на Съюза са включени 195 различни вида птици, плюс мигриращи видове птици, които са обект на Директивата за птиците. Други 911 вида, сред които 324 животински вида и 587 растения, са описани в Списъците на целевите видове за

опазване съгласно Директивата за местообитания.

В Списъците на целевите животински видове са обединени 54 бозайници, 24 влечуги, 25 земноводни, 85 риби, 136 безгръбначни (миди, ракообразни, паяци, пеперуди, бръмбари и др.). В допълнение, към тази Директива са включени и над 230 типа природни местообитания, обединени в различни групи, като например – Океански и морски акватории, Морски крайбрежия, Сладководни, Тревни, Скални и пещерни образувания, Гори и др. Цялото това многообразие се обуславя от различни климатични, географски, икономически и дори геополитически фактори, които оформят 11 разнообразни биогеографски региони, идентифицирани на територията на Европа.

ОБЩО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО

Концепцията за НАТУРА 200 предвижда опазването и съществуването на тези зони да не се влияе от граници, политически и икономически особености в отделните държави на територията на Европейския съюз. Идентифицирането на зоните от НАТУРА 2000 се основава единствено на експертен и научен подход с ясно описани критерии и правила, които са единни за всички страни в Обединена Европа. В тази връзка предизвикателствата са още по-големи пред новите страни членки, присъединили се към ЕС след 2000-та година. Това са основно страни от Централна и Източна Европа, различаващи се значително по начина на живот от западноевропейските си партньори, членуващи в Съюза продължително време.

Тези предизвикателства налагат и по-голяма ангажираност, повече усилия и по-голяма енергия, насочени към създаването и функционирането на НАТУРА 2000. От особено значение е изграждането и функционирането на Мрежата в трансграничните райони на отделните държави, където е необходимо да се осигури свързаност на отделните зони от НАТУРА 2000. Установено е, че в граничните райони на редица държави, попадащи от двете страни на т.нар. „Желязна завеса“ от недалечното минало, съществуват огромни територии със съхранена природа и биоразнообразие. Поради ограничения достъп до тези райони, строгия контрол, а не рядко и географската изолираност на граничните територии, те са опазили ключови местообитания, редки и защитени видове и неповторими пейзажи. Тези райони са обединени в инициативата Европейски Зелен пояс. Той формира 12 500 км дълъг Паневропейски екологичен коридор по протежението на бившата Желязна завеса от Баренцово море на север, до Адриатическо море и Черно море в Югоизточна Европа.

Балканският Зелен пояс обхваща южната част от Европейския Зелен пояс, който се простира на територията на 9 страни, сред които и граничните територии на България и Турция. В тези трансгранични райони са идентифицирани и едни от най-значимите зони от НАТУРА 2000 в България като Странджа, Дервентски възвищения, Сакар, Марица, Тунджа и много други, съхраняващи неповторимо биоразнообразие. От другата страна на границата – в

Турция, експертите идентифицират редица потенциални зони, които биха попаднали в НАТУРА 2000 при евентуалното членство на Турция в ЕС. Това са територии в турската част на Странджа планина, района на езерата и горите около Инеада, пещерата Дупница и други.

Проучванията са извършени като част от съвместен проект на Сдружение „Природен Парк Сакар“ от България и турската неправителствена организация DAYKO, който е съфинансиран от Европейския съюз чрез програмата за ТГС ИНТЕРРЕГ-ИПП България-Турция 2014-2020, през 2017-2018 година са извършени пилотни проучвания и идентифициране на потенциални зони от НАТУРА 2000 на територията на турската част от Странджа планина. В рамките на проекта „Подготовка и промотиране на процеси за развитие на Европейска екологична мрежа НАТУРА 2000 в планина Странджа“ CB005.1.12.135, за провеждане на проучванията са въвлечени експертите от Зелени Балкани, имащи богат опит в изграждането на мрежата НАТУРА 2000 в България, както и преподаватели от Тракийския университет в Одрин, които провеждат научни изследвания в района години наред.

КАРТА НАТУРА 2000

ЕМБЛЕМАТИЧНИ ВИДОВЕ ПТИЦИ В НАТУРА 2000

В Трансграничния район на България и Турция се срещат някои емблематични видове, които са познати на хората от двете страни на границата от векове, а днес са обект на защита от НАТУРА 2000. Особено популярни в това отношение са различни редки и защитени птици. Те прелитат на големи територии, като държавните граници и естествените природни прегради не са пречка за тях. Много от тези пернати създания живеят близо до хората и са ясно разпознаваеми за тях. Редица поверия, легенди и предания в различните религии са свързани с птиците и техния начин на живот. В същото време тези емблематични видове са доста чувствителни на промените в околната среда, на директни посегателства срещу тях или пък на реализирането на мащабни инвестиционни дейности. Всичко това налага и прилагането на директни и целенасочени природозащитни мерки за тяхното опазване и съхраняване като част от природното богатство и наследство. Някои от тях са величествени, други са потайни, а трети – загадъчни, но всички те по някакъв начин са успели да спечелят вниманието на народа.

БЕЛОШИПА ВЕТРУШКА

Белошипа ветрушка?! Малцина се досещат, че става дума за рядък вид птица. До не-отдавна този малък и грациозен сокол е бил често срещан вид в България. Колониално гнездящи, белошипите ветрушки са били широко разпространени и не са се притеснявали да строят гнездата си близо до хората – в техните селища. Странното име на вида произхожда от белезникавия цвят на ноктите на краката при тези птици – затова е наречен белоно-кта или белошипа ветрушка. Характерно за него е „зависването“ по време на лов. Соколчетата застават неподвижни срещу вътъра и грациозно пърхат с крилете си, като се задържат на едно място – ветреят. Основната храна на тези грациозни соколчета са различни видове насекоми, дребни гризачи – мишки, полевки и др., някои влечуги – гущери и малки змийчета. Белошипите ветрушки ловуват в обработвани площи с житни култури, пасища и ливади в близост до селищата. Често тези местообитания наподобяват откритите пространства на степите, откъдето произлиза и другото име на вида – степна ветрушка. Осьзnavайки ползата от соколчетата в борбата с неприятелите в полето, хората се радват на съжителството с грациозните птици и ги приемат под своя покрив, където те строят гнездата си.

ЦАРСКИ ОРЕЛ

Някога царският орел е бил повсеместно разпространен вид в низините и предпланините на България. За разлика от останалите орли, той е гнездил в близост до човека, в околностите на селищата, синорите, пасищата и нивите. Всеки е знаел за гнездото на орела, което двойката свивала на самотно дърво на сред мерата, в дерето край селото или нейде из корията на кайряка. В сянката на същите тези дървета пладнували стада или жетвари отмарили след усилната кърска работа.

В България царският орел е наричан още и кръстат, заради специфичното му оперение с форма на бял кръст, който възрастните птици носят върху плещите си по време на полет. Сякаш белязан от Господа, орелът станал неразделна част от вярата и обредната система на хората.

Покровителят на реколтата – така именували някога стопаните кръстатия орел в знак на признателност, задето ловувал гризачите и другите твари, нападащи посевите и реколтата. Преклонението пред величествената птица личи и от останалите й прозвища: Повелител, Господар и още Властелин на Бурите. Нашенецът отколе е забелязал, че щом се зададе градушка, орлите ливват право към стихията и дълго се реят из висините, сякаш се опитват да отпъдят облаците с крилете си.

ЛЕШОЯДИ

Лешоядите са естествените санитари в природата. Изхранвайки се с труповете на домашни и диви животни, те спират разпространението на различни болести по дивеча и селскостопанските животни. В България днес се срещат три вида лешояди – египетски лешояд, белоглав лешояд и черен лешояд.

Египетските и белоглавите лешояди гнездят в страната ни, докато черните им събрата долитат от съседна Гърция, търсейки храна основно в района на Източните Родопи. Брадатият лешояд е друг вид мършоядна птица, който е изчезнал от страната ни като гнездящ. В миналото е наричан още брадат орел или kostober, поради факта че използва за храна костите на мъртвите животни, след като другите три вида лешояди са оползотворили останалата част от трупа на животните.

Именно пограничният район на България с Турция и Гърция е основното местообитание за тези няколко емблематични вида птици. Много тясната гранична ивица, обхващаща територията на Източни Родопи, Сакар и Дервентски възвищения, се оказва ключова за съществуването и оцеляването на популациите не само на лешоядите, царските орли и белошилпите ветрушки, но и на много други видове хищни птици.

ЗАЕДНО ЗА ПТИЦИТЕ В НАТУРА 2000

Изправена пред прага на Европейския съюз, на Република Турция ѝ предстои да изгради НАТУРА 2000, която да стане част от общата Европейска екологична мрежа. Това е задължение на всички страни, членуващи в Съюза, като при изграждането на мрежата водещ е единствено експертният подход, подчинен на ясни правила, критерии и списъци, които са еднакви за всички държави от Европейския съюз. България е страна членка на Съюза повече от 10 години и може да предаде положителния си опит в тази насока на своите съседи. Общите усилия за опазване на природата и биоразнообразието на трансгранично ниво ще бъдат от ключово значение за съхраняването на множество редки и защитени видове и на техните местообитания, които да бъдат част от общото природно наследство на Европа.

Interreg - IPA CBC Bulgaria – Turkey

EUROPEAN UNION

PARTNERSHIP

Preparation and promotion of the process of development of European ecological network NATURA 2000 in Istranca Mountain, CB005.1.12.135, www.natura-sakar.org
The project is co-funded by European Union thought the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey 2014-2020 Programme

PROJECTS WITHOUT BORDERS

www.ipacbc-bgtr.eu

Avrupa Birliğine aday ülke Türkiye Cumhuriyeti Avrupa Birliği Ekoloji Koruma ve Çevre Bakanlığı tarafından 2000 kriterlerine kendi mevzuatlarını uyumlaştırmaya başlamıştır. Natüra 2000 kriterleren uyuma sorumluluğu Avrupa BirliğiILINE uygun kurallar, kriterler ve ortak korma listedeleri ile uzman yakalasım ilkelerini taraflıdan yonettilir. Bulgaristan, Avrupa Birliği'ni 10 yıldan uzun bir süredir üyesidir ve edindiği olumlu deneyimleri komsularına aktarabılır.

NATURA 2000 KÜSLAR İĞİN ORTAK YAKLAŞIM

Bu birkaç sembolik küs türunuñ anla yassam
almañ olan Türkiye ve Ünvanıstan lie Bulgaristan, in
sını boligeñdir. Doğu Rodoplar, Sakar ve Devrent Tepeleñiñin gok dar sinir
boligeñi, yamızca Akbabaların, Şah Kartallarınin ve Küçük Kereknezeñin de-
gil, diger birgok küs türünüñ de hayatta kalmaları için gok onemlidir.

Misir akbabaların ve Beyerz basılı akbabalar
Ulikeimizde yer alırken, siyah kardeslerin
Doğu Rodoplara yiyecək aramak içim
Komşu Yunanistan'dan geliyolar.
Sakalli Akbabası, Ulikeimizde Yuvaya-
lama yapın kuslarandan, ortadan
kayıboylan kus tırıldır. Geğmisi te,
sakalli bir kartal veya osteoblast
olark da adlanndırılır, gündeki diğer
akbabası tüfenerinin hayvan leslerini yede-
dikten sonra kalan kemik kismalar ile
beslenirler.

AKBABALAR

Bulgaristan'da, Şah Kartalı, ayını zamańda, yetişkin kuşları un uğus sırasında omuzlanır. Tazidiklari özel beyaz şapraz geçişinden dolayı, Gross olarak adalındırılmaktadır. Tannın tarafından İşaretleme işi gibi, Kartal halkın inancı ve ritüel sistemini ayrılmaz bir parçası haline getirmiştir.

"Hasatın hamili": Kemerigelenler, ekinlerde ve hasatta saldırın diğer yaratıkların Gökremeli kuşun hayranlığı díğer isimleriyle de ortaya çıkar: Şah, Ustast ve Fır-tınlaların Efendisi. Şah Kartallar donerék yukselirken kanatlarını düz tutar, arası hafifçe yukarıya da kaldırabılır. Hızla suzuñurken kanatlarını gevşeyerek, uzun uzerebine bulyuk bir hızla yükseler. Gagası ve penge-

szel planör uğusunu yapabildiği gibi, hem ağaktan üggarak hem de yukselirlerden kanaat giþparkeñ bozuktur kartalindan biraz daha esnektrir. Şah Kartalı, gayet güzelleñ otta bulyuklu te hayvanları olduracak güçtedir.

Yerde ve havada gok gösteriþli bir yiricili kusß- tur. Üçgarkeñ kuyruk ucunu düz tutar.

SAH KARTAL

Sâh Kartal dir zamañalar Bulgarianistan'ın algâk arazi-
lerinde ve dag eteklerinde yaygın bir türdür. Şâh
Kartallar, genellikle etrafı diğer ağaclar ile
kapatalmamış, güreri râhatça ve engelesiz
yuvaya yapmayı seğrerler. Şâh Kartal yâsam
alanını orman ile bozkırın birleştiği bölgelerde
lerden seger. Yuvasını yâsli yûsek ağac-lara yapar. Seçtigi ağac başka ağaclarca
kuşatılmışmış ve bozkıra sinir oylanlardan-
dir. Añiz yakılmasa, bigerdöverlerin talarla-
ları kolya şürebilmeleri için kesilene ağacalar,
insanların yâsam alanlarını zarar vermesinde
dolayı sayılır buyluk olğude azazmaya başlıdır.

KÜGÜK KERKENEZ

Küçük Kerkenez Küçük bir doğanın. Ayni za-
zamana kadar Bulgaristan'da Yayıgindilar
ve Koylere, harabeleerde sürüler halin-
de yaşadılar. İnsanlar yakın yerlerde
yuvaya kurma konusunda gekimmezler.
Bozkırardaki Küçük Yerleşimler, ha-
rabeler, kaya yaralar onun yassalar ve
ürreme alanıdır. Buralarla koloniler
halinde yaşar.

Küçük Kerkenezin en tipik davranışısı av
arakken havada assı kalmasıdır. Bu za-
rt ift doğanın ana besini bacakları, Küçük
kemirgenler ve sürüngenler olıstırır. Üçu-
şu canlı, Kanat vuruşları hizli ve yızzyeslidir. Er-
dir. Kuryuk ve orta telegi hafifçe üzündür. Sıri pa-
benekszidir. İğ kanadı maviye gibi, küşün renği
renkli diş kanadıyla zıtlık yapar. Alt taraflı parmak k-

NATURE 2000 HARTASI

Bulgarsitan, daki NATURA 2000 ağının kurulması konusunda önemli deneyimle sahip Yedi Balkan Deneği'ndeki uzmanlar ve yillardır bölgelerde çalışırma ya-pa Edirne'deki Trakya Üniversitesi profesörleri katıldı ile, "CB005.1.12.135" istanca Dağı, ndaki Avrupa ekolojik ağı NATURA 2000" in hazırlanması ve gelisimlisi projeleri kapsamında pilot çalışmaları ile İsrancı Dağı, nin Türk Kesi-minde bulunan potansiyel NATURA 2000 bölgelerini belirlemistiştir.

Bu alanlardaki galişmalar, Bulgaristan'dan Sakar Doga Parkı Derneği' ve Avrupa Birliği tarafından CBC programı INTERREG-İPP Bulgaristan-Türkiye 2014-2020 ile ortaklaşa yürütülen 2017-2018 yıllarında yürütülen Türkiye de DAY-KO Vakfı ortak projeleri kapsamında yürütülmüşdür.

bogedédir.

ATURA 2000 alamlarindan bazilarin belirten- misitir. Sinirin diger tarafinda, Turkiye'de uzmanlar, Turkiye,nin AB'ye uyue olma- larinda NATURA 2000'e girecek bir diz- potansiyel Bolgeyi tespit ediyor. Bun- lar, istanca daglari, DUPNISA magara- lar ve bunların etrafinda, istanca da- gının Turk kesiminde, gol ve ormanlik

garistan'daki en önemli

düğünlere gibi esesiz biyogeşitiliği koruyan Bul-

BU SULLI OUTLET ALMIRANTE, ISLA MEXICA, DERE

guliey Bouininiu kaspai larakauu.

III. Dobjelien de dan III. Ollitaruk uzele 9

KUŞAK, BULGARİSTAN VE UZBEKİSTAN'IN SI-

Roundout ou خاتمه یون: BAIKAL TERRI

Rumuzunluq uñuñaa bir Aýrupa ekiçiojir

Ardiyalir ve Karadeniz'e Kadar 12.500

Bogotá, Colombia Avrupa'da

Zihaneh Ruzey e Uzannah Demir Perde

Yatirachan Dhammaraj Barons Devaraj Rama Rajarajulu.

Bu sayfalar Ayıca Avrupa Tarihi Kürsüsü'nde kullanılmıştır.

Digitized by srujanika@gmail.com

siz doğa^l güzelli^kler korumus^{tu}r.

dən dolayı; önemi habitatlar, nadir və

skı kontrol ve sinir bölgelerinin cogan
gögüs, göğüs, göğüs, göğüs, göğüs, göğüs,

Lütfen, bu alanları genis alanlarla değiştirin. Bu alanlarla genis alanları değiştirin.

Sinir bölgelerinde, Körnumus doğa v

Perde", nin her iki tarafında düşen birçok kişi var.

önemlidir. Yakın geçmişte bu yan

bü alanlardı. Ağrı'da Kırılgan Masa'lı ve şirin

olarak koruma saglamasi icin her

Si alaularda Natyra 2000 alamalarini o'qishga shurʼiyat qilishni umumiy etibaridan.

ve engerli geraktırmekelede. Ozelelike se

surduhulmesi icin dala fazla taahhüm

By Nedene NATURA 2000, in Kurnell

NATURA 2000 kavramı, bu alanları Avrupa Birliği sınırları içindeki suların, polistik ve ekonomik ozelliklerin etkilenmemesi için kurulma ve varlığımlı sagilan Natura 2000 alanlarının tanımlanması, sadece Avrupa Birliği tarafından sağlanmış kriterler ve kurallara, yalnızca uzman ve bilimsel bir yaklaşımı dayanımsızdır. Bu başlığında, 2000 yılindan bu yana biligide kalan yeniliklerin gelişimi zorluklar daşa da büyükler. Uzun süreli ortaklıklarını sürdürmenin Bati Avrupa'daki Avrupa Birliği üyelerine göre birliğine sonradan dahil olan Orta ve Doğu Avrupa yasam tarzlarını onemli ölçüde etkilemektedir.

ZORLUKLAR

Buna ek olarak, bu grubpta: Okyanus ve Deniz Sulaları, Deniz Kıyısı, Tatlı Su, Çim, Kaya ve Mağara, Orman-çılık vb. Gibi 230, dan fazla doğal habitat grubu bir araya getirili- misdir. Bütün bu genişlik, Avrupa da farklı iklim, coğrafî, ekonomik ve siyasi özellikleri, farklı biyoçografik bölgeleri de etkilemektedir.

NATURA 2000 NEDİR

Avrupa Birliği'nin genel işlemesi ve yeni sinirların kaldırılmasıyla, doğal kaynaklar ve gıvermezi kırımlık işin ortak uluslararası ilişkilerin bir fazası olmuş kazanılmıştır. Farqli halkların, kültürlerin ve ekonomilerin birleşmesi, doğal kaynakların, nadir ve kırımlı türlerin, habitatlarının korunmasıyla, farklı halkların, kültürlerin ve ekonomilerin birleşmeyle yaklaşım Avrupa ekolojik açı NATURA 2000 olarak bilinir.

Fotograflar: „Yedili Balkan-Starla Zagoora“ Fotograf Arşivi, Emili Enchev, Lyubomir Andreev, Hristo Peshev
Hakkında: „Yedili Balkan-Starla Zagoora“ Demegi

The project is co-funded by European Union through the Interreg-IPA CBC Bulgaria-Turkey 2014-2020 Programme

PROJECTS WITHOUT BORDERS

www.ipacbc-bgr.eu

www.natura-sakar.org

Natura 2000 in Gelişim Süreci Hazırlık ve Tanıtımı CB005.1.12.135

Proje kapsamındaki yapımlar: İstancada Dağlarında Avrupa Ekolojik Ağları

BÖLGESİNDÉ NATURA 2000 VE YEDİL KÜSAK

OTESİ

BULGARIstan ve TURKIYE nin SINIR OTESİ

EUROPEAN UNION

EUROPEAN UNION

EUROPEAN UNION

PARTNERSHIP

Interreg-IPA CBC
Bulgaria - Turkey